

Kas yra Carlo Schmitto politinė teologija?

VU filosofijos istorijos ir logikos katedros II kurso
doktorantas

Linas Jokubaitis

Vadovas – prof. Marius Povilas Šaulauskas

Konsultantas – prof. Vytautas Radžvilas

2013 metai.

Bendroji tezė.

Carlo Schmitto politinės teologijos kaip disciplinos statusas apibrėžtinamas nustatant jos santykį su filosofija, socialiniais mokslais ir teologija.

Problemos aktualumas

- „Schmitto teiginiai apie politikos teologiją redukuoja sekuliarizacijos tezę į struktūrinės analogijos konceptą. Ji [politinė teologija L.J.] padaro kažką matoma – ir todėl tikrai nėra bevertė – tačiau nebedaroma prielaida apie vienos struktūros kilimą iš kitos arba jų abiejų kilmės iš vieno prototipo“. Hans Blumenberg *The Legitimacy of the Modern Age*. Schmittas politikos teologiją aiškino kaip „juridinių sąvokų sociologiją“ – naują politikos tyrimo strategiją, tačiau šiandien ši tyrimo strategija neturi vietos teisės, sociologijos ir politikos moksluose. Mokslinis šios disciplinos statusas yra rimta ir kol kas tyrinėtojų nenagrinėta problema.
- Schmitto politikos teologija nukreipta prieš politikos filosofiją. Schmittas savęs nelaikė politikos filosofu. Jis save pristatydavo kaip teisininką, teologą mėgėją, „paskutinį *ius publicum Europaeum* mokytoją egzistencine prasme“, bet niekuomet kaip filosofą. Prasidėjęs „Schmitto tyrinėjimų renensansui“, jis vadintas vienu iškiliausių XX amžiaus politikos filosofų.
- Teologai atmeta politinės teologijos kaip disciplinos galimybę. „Monoteizmas teologiškai buvo išspręsta kaip politinė problema ir krikščionių tikėjimas išvadotas iš sąryšio su Romos imperija, buvo nutraukti ryšiai su bet kokia „politine teologija“, kuria buvo piktnaudžiaujama krikščioniškomis proklamacijomis siekiant pateisinti politinę situaciją. Tik pagonybėje ir judaizme gal egzistuoti kažkas tokio kaip „politinė teologija““. Erik Peterson, *Der Montheismus als Politisches Problem*. Šią poziciją palaiko teologai Hans Barion, Hans Maier, Ernst Feil.

Schmitto politikos teologijos aiškinimų tipologija

- ***Politinė teologija kaip moderniosios politikos kritika.***
„Teologinės sąvokos, kategorijos ir struktūros istorinio vyksmo bėgyje migruoja „žemyn“, įtakodamos politinę istorinės bendrijos artikuliaciją. Pamatinį šio proceso mechanizmą šiuo atveju būtų galima sutalpinti „sekuliarizacijos“ sąvokoje, o politinės filosofijos perspektyva, išskylanti tokioje sampratoje, yra pirmiausiai „genealoginė“ modernybės politinės sąrangos diagnozė, jos gyvybiniame, genetiškai nulemtame sąryšyje su Viduramžių teologinėmis struktūromis“. Mantas Adomėnas, *Politinė teologija ir kas toliau. Kn. Tradicijos likimas.*
Dominuojanti Schmitto politinės teologijos tyrimų pozicija. Jos šalininkai: Hans Kelsen, Hermann Luebbe, Robert Spaemann, Reinhart Koselleck, Hanno Kesting, Giorgio Agamben, Raphael Gross, William Rasch, Paul W. Kahn, Gopal Balakrishnan.

Schmitto politikos teologijos aiškinimų tipologija

- ***Politinė teologija kaip teologinė disciplina.*** „Schmitto politinė teologija savo "grynu ir visišku žinojimu" apie "metafizinį visos politikos branduolį" suteikia teorines prielaidas kovai, kurioje tikėjimas susitinka su tikėjimu, teisingas tikėjimas susiduria su tūkstančiais eretiškų tikėjimų. [...] Nuo pat pradžių politinė teologija paneigia galimybę racionaliai pagrįsti savo gyvenimo būdą. Politikos teologas žino, kad jo teorija yra visiškai priklausoma nuo tikėjimo tiesos“. *What is Political Theology? Interpretation. A Journal of Political Philosophy.* Heinrich Meier išdėstyta pozicija žymi vadinamojo „teologinio posūkio“ Schmitto tyrinėjimuose pradžia. (Peter Hohendahl). Be Heinrich Meier, šiai pozicijai atstovauja Guenter Meuter, Jacob Taubes, Ruth Groh ir Jurgen Manemann. Ernst-Wolfgang Boeckenfoerde.

Schmitto politinės teologijos samprata

- 1922 metai: „Visos vaisingos moderniosios valstybės teorijos sąvokos yra sekuliarizuotos teologinės sąvokos. Taip yra ne tik dėl jų istorinės raidos [...], bet taip pat dėl jų sisteminės struktūros. Politinės teologijos tikslas – „atrasti esminę, sistemišką struktūrą ir palyginti ją su konceptualiai reprezentuota tam tikros epochos socialine struktūra [...] Kai kas pavadintų šią procedūrą sąvokų sociologija ar teorija. Tačiau mums tai nerūpi.“ *Politische Theologie. Vier Kapitel zur Lehre von der Souveränität.*
- 1969 metai: „Šioje knygoje [*Politische Theologie. Vier Kapitel zur Lehre von der Souveränität* L.J.] sprendžiami ne teologinės dogmos klausimai, bet epistemologijos ir idėjų istorijos problemos - struktūrinė tapatybė tarp teologinių ir juridinių sąvokų, argumentavimo būdų ir įžvalgų [...] Viskas, ką aš sakiau politinės teologijos tema, buvo juristo teiginiai apie akivaizdų teologinių ir juridinių sąvokų panašumą“. *Politische Theologie II. Die Legende von der Erledigung jeder Politischen Theologie.*
- 1949 metai: „tai yra slaptažodis, apibūdinantis visą mano dvasinę ir viešą egzistenciją: kova už ypatingą katalikišką užaštrinimą [die eigentlich katholische Verschärfung]. *Glossarium. Aufzeichnungen der Jahre 1947-1951.*

Išvados

- Schmitto tyrinėtojai neištyrė šio autoriaus požiūrio į mokslą ir jo ryšius su politika.
- Schmittas nepaliko atskiro šiam klausimui skirto darbo. Atlikus, *Sichtbarkeit der Kirche. Eine scholastische Erwägung, Römischer Katholizismus und politische Form, Der Begriff des Politischen, Die Tyrannei Der Werte* analizę, galima teigti, kad Schmittas politikos teologijos nesuvokė kaip politikos mokslams (sociologijai) priskirtinos disciplinos.
- Atsižvelgiant į Meier tyrinėjimus, ir Schmitto požiūrio į mokslą analizę, galima teigti, kad šis autorius politikos teologiją priešpriešino tiek politikos filosofijai, tiek empiriniam politikos mokslui.
- Schmittas siekė „katalikiško „užąštrinimo“ [*die eigentlich katholische Verschärfung*]. Tai galima aiškinti kaip norą teologinį požiūrį perkelti į politiką, jį supriešinti su filosofiniu bei sociologiniu požiūriu.

Naudota literatūra

- Heinrich Meier, *The Lesson of Carl Schmitt: Four Chapters on the Distinction between Political Theology and Political Philosophy*. The University of Chicago Press, 2011.
- Heinrich Meier, *Carl Schmitt and Leo Strauss: The Hidden Dialogue*. The University of Chicago Press, 1995.
- Carl Schmitt: *Glossarium. Aufzeichnungen der Jahre 1947-1951*, hrsg.v. Eberhard Freiherr von Medem, 1991 (posthum). Berlin: Duncker & Humblot.
- Carl Schmitt, *Ex captivitate salus. Erinnerungen der Zeit 1945/47*. Berlin: Duncker & Humblot, 2002.
- Carl Schmitt, *Der Begriff des Politischen*. München: Duncker & Humblot.
- Günter Meuter, *Der Katechon. Zu Carl Schmitts fundamentalistischer Kritik der Zeit*. Berlin: Duncker & Humblot, 1994.
- Bernd Wacker (sud.), *Die Eigentlich Katholische Verschärfung ... Konfession, Theologie und Politik im Werk Carl Schmitts*. München: Wilhelm Fink Verlag, 1994.
- Jacob Taubes (sud.), *Der Fürst dieser Welt, Carl Schmitt und die Folgen*. Wilhelm Fink Verlag, Verlag Ferdinand Schöningh, München: 1985.
- Hans Blumenberg, *The Legitimacy of the Modern Age*. The MIT Press, 1983.